

Найважливішою вимогою моніторингу є врахування психолого-педагогічних та фахових особливостей об'єкту вивчення, котрі включають як загальні відомості, так й рівень освіти та професіоналізму, загальний розвиток, специфічні індивідуальні особливості тощо. Облік психолого-педагогічних та фахових особливостей створює конкретні умови для проведення обстеження, що передбачає диференціацію контрольних завдань. Гуманістична спрямованість моніторингу передбачає створення обстановки доброзичливості, довіри, поваги до особистості, максимально сприятливих умов, позитивного емоційного мікроклімату [2, с. 221].

Розглядаючи моніторинг як педагогічне дослідження, виникає можливість запропонувати програму моніторингового дослідження рівнів формування основ професійної майстерності та визначити їх відповідність вимогам підготовки майбутнього вчителя музики. З цієї позиції організація педагогічного процесу на основі професіографічного моніторингу дозволяє: розширити можливості для вивчення рівнів професійної майстерності вчителів; виявити труднощі щодо проектування процесу оволодіння основами фахової майстерності майбутніх учителів музики за даними моніторингових досліджень; створити умови для реалізації творчого потенціалу студентів, їх соціальної адаптації до інноваційного освітнього середовища; забезпечити умови для повноцінної самореалізації майбутніх учителів музики; розширити можливості соціально-психологічної адаптації студентів до творчого процесу [2, с. 222].

У висновках доцільно зазначити, що необхідно визначити безсумнівні переваги моніторингової системи оцінювання якості музичної освіти, яка дозволяє більш ефективно прослідкувати динаміку якості підготовки майбутніх фахівців. Це, перш за все, відбір кращих студентів у магістратуру, що дозволяє підготувати їх до продуктивної діяльності на рівні світових стандартів.

Література

1. Абдуллина О.А. Мониторинг качества профессиональной подготовки / О.А. Абдуллина. //Высшее образование в России. – М., 1998.- №3. – С. 35-38.
2. Козир А.В. Мониторингова технологія оцінювання професійної майстерності вчителів музики /А.В.Козир //Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць № 16: Спец. випуск: Мистецько-педагогічна освіта (теорія, методи, технології).– Кривий Ріг: КДПУ, 2006. – Ч. 1. – С. 221-233.
3. Національна доктрина розвитку освіти /Проф.-техн. освіта. – 2002. – № 3. – С.2-8.
4. Одерий Л.П. Оцінка в міжнародній системі освіти: методологія і інструментарій / Л.П. Одерий. – К.: ІСДО, 1995. – 196 с.
5. Силина С.Н. Профессиографический мониторинг в педагогических вузах / С.Н. Силина // Педагогика. - 2001. – № 7. – С. 47-53.

УДК 371.134:785

Лабінцева Л. П.

ДОСВІД МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядаються особливості досвіду музично-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва; висвітлено критерії сформованості досвіду музично-виконавської діяльності студентів: уміння аналізувати музичний твір, обґрунтовувати його інтерпретацію; володіння музично-теоретичними знаннями, практичними уміннями та навичками у процесі виконання музичного твору; самоконтроль виконання музичного твору; наявність виконавської майстерності, виконавської надійності і артистизму.

Ключові слова: *досвід, музично-виконавська діяльність; досвід музично-виконавської діяльності, майбутній учитель музичного мистецтва.*

В статье рассматриваются особенности опыта музыкально-исполнительской деятельности будущего учителя музыкального искусства; отражены критерии сформированности опыта музыкально-исполнительской деятельности студентов: умение анализировать музыкальное произведение, обосновывать его интерпретацию; владение музыкально-теоретическими знаниями, практическими умениями и навыками в процессе исполнения музыкального произведения; самоконтроль исполнения музыкального произведения; исполнительское мастерство, исполнительская надежность и артистизм.

Ключевые слова: *опыт, музыкально-исполнительская деятельность; опыт музыкально-исполнительской деятельности, будущий учитель музыкального искусства.*

The article discusses the features of the experience of musical performance of the future teachers of musical art; reflected criteria of formation of the experience of musical performance of students: the ability to analyze a piece of music, to justify its interpretation; a working knowledge of music-theoretical knowledge, practical skills and abilities in the performance of a musical work; self-control performance of a musical work; mastery, performance reliability and artistry. Presents methods and techniques of pedagogical influence on students (independent analytical work; intensive development of musical thinking; assessment of concert performances); purpose disclosed, the peculiarity of the organization of the performing activity; creative tasks are presented that contribute to the formation of experience of performing students.

The prospect of further research seems theoretical and experimental study of the formation technology of experience, performing activities of future teachers of musical art on the basis of competence approach.

Keywords: *experience, musical performance; the experience of musical performance, the future teacher of music.*

Актуальність проблематики зумовлена потребами сучасної теорії і практики музичної педагогіки. Досвід музично-виконавської діяльності має важливе значення у фаховій підготовці студентів вищих навчальних мистецьких закладів, оскільки є необхідним фактором становлення особистості майбутнього педагога-музиканта. До того ж, музично-виконавська діяльність учителя музичного мистецтва має яскраво виражене соціальне призначення, яке полягає у формуванні особистості учня за допомогою прилучення його до загальнолюдських цінностей. Доведено, що досвід музично-виконавської діяльності відображає її процесуальні та результативні аспекти, які виявляються у пізнанні змісту музичного твору, забезпеченні готовності педагога до концертної діяльності, якісної виконавської інтерпретації.

У наукових дослідженнях представлено різноманітні точки зору, наукові позиції і концепції щодо розуміння і тлумачення поняття «досвід музично-виконавської діяльності». Серед досліджень, що безпосередньо розглядають питання музично-виконавської діяльності і змістовно висвітлюють проблеми досвіду, необхідно виокремити праці В. Белікової, Г. Гінзбурга, В. Григор'єва, Я. Мільштейна, С. Раппопорта та ін. Проблемам виконавської інтерпретації творів мистецтва присвячені дослідження М. Бенюмова, Л. Гуревич, Є. Гуренка, О. Ільченка, Н. Корихалової, В. Москаленка, Є. Назайкінського, А. Сохора та ін. Психологічні особливості музично-виконавської діяльності розглядають Л. Бочкар'єв, Ю. Заболоцький, В. Ражніков, Ю. Цагарелі, Д. Юник та ін. У сфері виконавської діяльності проблема розвитку музично-педагогічного досвіду висвітлювалася у працях Н. Тімошенко, О. Хлебнікової та ін.

Доводиться констатувати, що досі проблема досвіду виконавської діяльності розроблялася переважно в контексті методичних і педагогічних досліджень виключно як проблема естрадного хвилювання, неконтрольованих емоційних реакцій у музиканта-виконавця, формування психологічної готовності до публічного виступу.

Разом з тим дослідження, що представляють різні наукові напрямки, фактично не стосуються питань, пов'язаних з проблемами формування виконавського досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва. Зокрема, не робилися спроби виявити та обґрунтувати

закономірності, особливості та методику формування досвіду музично-виконавської діяльності як невід'ємної складової фахової підготовки, розглянути процес формування досвіду студентів як певну організацію професійного навчання. Як вказує О. Хлебнікова: «Музично-теоретичні дисципліни викладаються у недостатньому зв'язку з майбутньою професійною, зокрема музично-виконавською діяльністю, а навчання гри на інструменті не завжди спирається на міцний теоретичний фундамент. Внаслідок цього студенти не набувають досвіду виконавської майстерності, оскільки викладання спеціальних дисциплін як певного професійно-освітнього комплексу підготовки спеціаліста не спрямовується належним чином на формування цього досвіду» [7, с. 57 – 60].

Метою статті є аналіз та узагальнення ключових понять «досвід», «досвід музичної діяльності», «досвід музично-виконавської діяльності» у науковій літературі, визначення основних загальнопедагогічних та фахових умінь, необхідних у діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Деякі автори поняття «досвід» розглядають як засіб формування окремих якостей, умінь і навичок музичної діяльності. Так, В. Арутюнян, Т. Маріупольська, В. Салахова та ін. розглядають досвід як музично-слуховий, що відображає обсяг внутрішньо-слухових, музично-інтонаційних уявлень і комплекс емоційних переживань людини. За визначенням О. Ростовського, досвід – це сукупність знань і навичок, набутих на основі і в процесі безперервної практичної взаємодії людей із зовнішнім світом; форма засвоєння людиною раціональних здобутків минулої діяльності [6, с. 591].

Фахова підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва має свою специфіку й визначається метою і змістом музично-освітньої діяльності в школі. Одним з основних елементів підготовки студентів є досвід музичної діяльності. Під ним розуміються узагальнені художньо-естетичні знання, уміння та навички, закріплені в пізнавальній діяльності і морально-естетичній поведінці [3, с. 20].

Е. Абдуллін звертає увагу на те, що музична діяльність особлива, оскільки зумовлена нерозривним зв'язком сприймання музики із засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь і навичок. Досвід практичного використання знань Е. Абдуллін називає «частковими музичними уміннями». До їх складу входять: уміння, пов'язані із знаннями щодо окремих елементів музичної мови; уміння, пов'язані з використанням музичних знань про композиторів, інструменти тощо; уміння, пов'язані із знанням нотної грамоти. Спеціальні навички він поділяє за видами музичної діяльності на уроці музики, а саме: хорового співу, музично-ритмічних рухів, гри на музичних інструментах [1, с. 30 – 31]. Аналізуючи зміст музично-виконавських умінь і навичок, М. Михаськова вважає, що до них можуть бути віднесені артистизм, художній смак, володіння процесом виконання, відчуття цілого, матеріалізація художнього образу, сформованість і відпрацьованість різних видів техніки, навички читання з аркуша, транспонування, супровід й ансамблева гра [5, с. 69 – 74].

Аналіз музично-педагогічних джерел (Л. Бочкар'єв, М. Давидов, Д. Кирнарська, В. Петрушин, О. Рудницька, О. Хлебнікова, Ю. Цагареллі та ін.) довів, що досвід музично-виконавської діяльності є сутнісною характеристикою особистості виконавця, який досягається шляхом якісного освоєння музично-теоретичних знань, практичних умінь та навичок пізнання, виконання музичного твору і вивчення виконавського досвіду відомих музикантів. Відповідно до цього О. Хлебнікова пропонує таку структуру досвіду музично-виконавської діяльності:

- уміння здійснювати музично-теоретичний і виконавський аналіз твору;
- оволодіння технологією виконання музичного твору;
- психологічна готовність до виконання твору;
- уміння аналізувати, контролювати і коригувати виконання музичного твору;
- уміння якісної інтерпретації музичного твору [7].

Критеріями сформованості досвіду музично-виконавської діяльності тором визначено наявність умінь аналізувати музичний твір і обґрунтовувати його інтерпретацію; оперувати музично-теоретичними знаннями, практичними уміннями та навичками у процесі освоєння технології виконання і відтворення художнього змісту музичного твору; пошук відповідної

емоції і визначення психофункціонального фону у процесі виконання музичного твору; умінь самостійно аналізувати, контролювати і коригувати виконання музичного твору; техніко-виконавської майстерності, виконавської надійності і артистизму [Тамо ж].

Зауважимо, що використання у роботі зі студентами принципу активного пошуку засобів художньої виразності може допомогти їм у набутті досвіду мистецтва виконавської інтерпретації. Так, О. Ляшенко вважає, що результатом такої інтерпретації є не тільки комплекс художніх творів мистецтв, а й сам студент, який у процесі взаємодії з педагогом засвоює знання і вміння, пов'язані з художньо-педагогічною інтерпретацією музичного твору, оволодіває новітніми програмами, педагогічними технологіями, розвиває свої професійні якості [4, с.121].

Основу стабільності досвіду музично-виконавської діяльності складає також саморегуляція та емоційна стійкість. За Л. Бочкарєвим, здатність до емоційної саморегуляції у виконавській діяльності визначається такими ознаками: вміння свідомо керувати процесом гри, інтерпретувати твори в уявному звучанні та уявних діях; здатність до емоційного переживання виконання і «слухацького» сприймання власної гри; здатність регулювати психічні стани [2, с.4].

Для формування досвіду музично-виконавської діяльності ми пропонуємо використовувати такі методи і прийоми педагогічного впливу на студентів: самостійна аналітична діяльність (виконавська діяльність, спрямована на всебічне розкриття його «здатності діяти подумки» – ЗДУ); інтенсивний розвиток музичного мислення (оволодіння студентом знань про стиль композитора; історичну епоху; музичні жанри; про структуру твору; про особливості музичної мови); оцінка і систематизація концертних виступів студентів (виконавський аналіз виступу, використання тематичних проєктів, лекцій-концертів, музично-літературних концертів).

Таким чином визначено, що досвід музично-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва є сутнісною характеристикою особистості фахівця, який досягається шляхом якісного освоєння музично-теоретичних знань, практичних умінь та навичок пізнання, виконання музичного твору і вивчення виконавського досвіду відомих музикантів.

Критеріями сформованості досвіду музично-виконавської діяльності студентів визначено: уміння аналізувати музичний твір, обґрунтовувати його інтерпретацію; володіння музично-теоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками у процесі виконання музичного твору; самоконтроль виконання музичного твору; наявність виконавської майстерності, виконавської надійності й артистизму.

Перспективою подальшого дослідження проблеми ми вбачаємо теоретичну розробку і практичне опрацювання технології формування досвіду музично-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на основі компетентнісного підходу.

Література

1. Абдулин Э. Б. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе / Э. Б. Абдулин. – М. : Просвещение, 1983. – 111 с.
2. Бочкарев Л. Л. Психология музыкальной деятельности / Л. Л. Бочкарев. – Изд-во : Институт психологии РАН, 1997. – 352 с.
3. Дем'янчук О. Н. Педагогічні основи формування художньо-естетичних інтересів школярів : навч.-метод. посібник / О. Н. Дем'янчук. – К., 1997. – 63 с.
4. Ляшенко О. Д. Методика формування здатності до художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору в майбутніх учителів / О. Д. Ляшенко // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції «Проблеми музично-естетичного виховання підростаючого покоління на сучасному етапі». – Кіровоград : КДПУ, 1999. – С.120 –123.
5. Михаськова М. А. Досвід музично-педагогічної діяльності: термінологічно-понятійний аспект / М. А. Михаськова // Актуальні питання мистецької педагогіки. – Харків : Основа, 2014. – Вип. 3. – С.69 – 74.
6. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти :навч.-методичний посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.

7. Хлебнікова О. В. Формування досвіду музично-виконавської діяльності у студентів вузів культури / О. В. Хлебнікова // Наукові записки. Серія : педагогіка / Тернопільський держ. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2000. – № 8. – С. 57- 60.

УДК 378:78

Лю Веньцун

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті обґрунтовано модель формування вокально-педагогічної майстерності. Уточнено сутність наукових дефініцій «принцип», «метод»; узагальнено думки та погляди науковців на дані визначення. Визначено принципи та методи формування вокально-педагогічної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Конкретизовано такі принципи як: «розвиваюче навчання», «принцип наочності», «систематичне та послідовне навчання»; висвітлено зміст таких методів: інтонаційного, самопостереження, асоціацій, диференціацій та самоаналізу окремих елементів власного співацького процесу, багаторазового повторення вправ, корекцій та самоімітацій.

Ключові слова: модель формування вокально-педагогічної майстерності; інтонаційний метод; поєднання споріднених вокально-хорових дисциплін; метод; комплексний підхід.

В статье обоснована модель формирования вокально-педагогического мастерства. Уточнена сутність наукових дефініцій «принцип», «метод»; обобщены мнения и взгляды ученых на данные определения. Определены принципы и методы формирования вокально-педагогического мастерства будущего учителя музыкального искусства. Конкретизированы такие принципы как: «развивающее обучение», «принцип наглядности», «систематическое и последовательное обучение»; освещено содержание таких методов: интонационного, самонаблюдения, ассоциаций, дифференциаций и самоанализа отдельных элементов собственного певческого процесса, многократного повторения упражнений, коррекций и самоимитаций.

Ключевые слова: модель формирования вокально-педагогического мастерства; интонационный метод; сочетание родственных вокально-хоровых дисциплин; метод; комплексный подход.

In the article the model of vocal and pedagogical skill formation is aproved. The essence of scientific definitions of "principle", "method" is correlated, summarized the views and opinions of scientists on data definition. Principles and methods of forming the vocal and pedagogical skills of future music teacher are allocated. Such principles as "developmental education", "principle of visibility", "systematic and consistent training" are concretized; highlighted the content of the following methods: intonation, introspection, associations, differensiation introspection and individual elements of the singers own process multiple repetition of exercises and correction. Formation process of the vocal and pedagogical skills of future music teacher is a complex multidimensional process and requires the implementation of the following tasks: definition of methodological orientation stages according to the dynamics of the set levels vocal-pedagogical skills; developing material scientific and methodological support of the formation of vocal and pedagogical skills of the music teachers; checking the effectiveness of the theoretical model of vocal and pedagogical skills of the music teachers performance developed model forms and means of ensuring dynamic process. A systematic approach and modeling work helps to create its own conceptual model of vocal and pedagogical skills of future music teacher, that get vocal and choral training, determine the content and sequence of the practical implementation of the process of forming experiment and control stage.